

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelíges levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

A KISVÁRDAI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG *sajchet-übjadek, bál-tefíló, bál-kajre* állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak 40 éven aluli oly magyar állampolgárok, akik három elismert orthodox rabbittól megfelelő *kabólóval* rendelkeznek, jó előimádkozók és jó *bál-kajrek*. Utiköltséget csak meghívottnak térítünk meg. Pályázatok szeptember 15-ig küldendők be. Fizetés megegyezés szerint.

Unger Sándor hitk. jegyző.
Dr. Schönwald Miklós hitk. elnök.

A PÁSZTÓI AUT. ORTH. HITKÖZSÉG a közelgő *jomim najróim* ünnepekre *bál műszáft* keres. Pályázók küldjék be okmányokkal ellátott pályázatukat az igény megjelölésével Grünfeld Miksa, Pásztó.

מלמד מתמיד, אומן בהסברה, תיה ווי"ש אורח וידע שפה מדינתנו יבוקש למתחילים בהורשי ונפיש, משכורתו 80 ₪, למונת בערוח כתבים במסמן, תלמוד תורדי אל המערכה.

A RÁKOSHEGYI ORTH. HITKÖZSÉG kóser mészárszék felállítására pályázatot hirdet. Ajánlatok Günsberger Fülöp, hitk. elnök címére kéretnek.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

המחברת-kezdőknek מציעה ככתבת, eredeti és egyszerű módszerrel a pontosan szöveg olvasásának könnyű megtanulására. Október elején jelenik meg *heber betűs és egyszerű nyelvezetű német fordítással és a tanuló fel fogásához mért közbeiktatott, rövid, szabatos magyarázatokkal*, valamint egyéb a tanulást megkönnyítő hasznos függelékkel. Ár: 1.50 P. Könyvkereskedőknek, iskoláknak, talmudtöráknak jelentős engedmény. — Kiadja: SONNENSCHIN SAMUEL, a budapesti orth hitközség tanítója VII, Dohány-u. 56. III. 14.

בעה"י בין כסא לעשור יצא לאור משניות למתחילים להדרוך את נערי בני ישראל בראשית למוד המשנה — עם שיטה קלה ומעולה ללמוד את הקריאה בלי נקודות ועם תרגום קל ומשוט ובאור קצור לפי רוח הנעים בשפה האשכנזית המורגלת בארצנו — ועם הוספות אחרות טובות ומנסות המביאות תועלת לתלמידים ולמורים. — היא מסכת בכא מציעה — מאת הק שמואל דוד ואנגענשוין מורה בבית הספר דקהל עדה יראים בעיר הבורה בודאפעשט. ובעה"י יצא לאור כחדש מרחשון מס' ברכות

Apró hirdetések

HÁZASSÁGI ÜGYEKBE forduljon bizalommal Löffler internacionális sadchenhez, aki a hazai és külföldi elite körök bevált házasságkövetítője. Löffler Miksa, Vác. (Budapesti iroda: VIII., Karpfenstein u. 4. Tel. 379-86)

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégnyelvi levelezés.

LÖWINGER SÁMUEL Kaba. Házasságkövetítő. *Biztos eredmény!* Válaszbélyeg MEISELS házasságokat legdiszkrétebben közvetít. Táliszszövőde, könyvkereskedés, Rombach utca 8. (A Rombach templommal szemben.)

HÁZASSÁGOKAT eredményesen és diszkréten intéz: Kornfeld Dávid kántor (a néhai makói főrabbi z. c. I. fia) Budapest, Kossuth L. u. 20. (Válaszbélyeg.)

SASZT jó karban vennék Zimmermann J, Miskolc, Vay-ut 16.

HÁZITANITÁST jutányosan vállal német, angol, héber és latinban perfekt diák Weisz, Király u. 10. II. em.

ORTH.HÁZTARTÁSBA keresek jól főző szakácsnét azonnali belépésre. Ajánlatokat igény megjelölésével kérek. Lefkovits Miksa, Kisvárdá.

42 ÉVES özevgyember, intelligens bentajró, kinek vidéki városban jól menő főfősüzete van, 30 éven felüli orth. leányt, vagy gyermektelen fiatal özevgyasszonyt keres. 2-3000 P hozomány megkivántatik. „Jó anya” jeligére.

SZOMBATTARTÓ, nőtlen pékségédet keresek, aki a fehér sütemény és komlós kenyérontást perfekt érti. Lehetőleg legyen iparjogosultsága. Ajánlatok igény megjelöléssel. Schwarz Izso, Szarvas.

FIATAL vallásos megbízható rőfősségéd, többévi gyakorlat állást keres „Szerényigényű” jeligére a kiadóban.

WITWE, anfang 60-er alleinstehend, streng religiös, rüstig, sucht sich zu verhelichen, wenn auch mit Kindern, am Lande. Beste Referenzen. Briefe unterm „Verlässlich 60” an die Administration.

MAGANYOSHOZ kisebb családhoz, jó zsidó házba elmennék házvezetőnőnek, társalkodónőnek. „Jobb sorsot látott” jeligére a kiadóba.

TANULÓFIUKAT és leányokat kitünő orth. kóser ellátásra felügyelettel vállalkozok. Kohn, Bpest, Wesselenyi u. 11. III.

ÜNNEPEKRE *sachrisz* vagy *müszaf*, esetleg mind a két imát elvállalja kellemes hangu gyakorolt előimádkozó. Meghívásra saját költségén megy. Cim: Holländer Izidor, Békéscsaba.

INTELLIGENTES deutsches Fräulein sucht Stellung in einem orth. Hause zu 1-2 Kindern. Gfl. Anträge unter „Klavier-unterricht und Schulnachhilfe“ an die Administration.

1000 P fizetek nagyobb hitközségnek, melyik sáncs-állásba helyez. „Szerény” jeligére. Válaszbélyeg.

KERESEK 2 gyermekhez szerényigényű és szigorúan vallásos fiatalembert, aki 4-5. elemi, chümis-rásit képes tanítani és sikeresen vizsgáztatni. Ajánlatot igény megjelölésével esetleg bizonyítvány-másolattal kérek. Grossmann Samu, Nagygéc, Szatmár-megye.

METSZÓ ÁLLÁST, havi 70 pengőst, 250 pengőért azonnal átadok. „Haczlóchó” jeligére a kiadóba.

FELTÉTLEN megbízható, vallásos, gyermekszerető, főzni tudó mindenesleányt keres 4 tagu család. Ajánlatokat: „Családtagnak tekintjük” jeligére a kiadóba.

ORTH. FIATALEMBERT, ki két fiamat *chümis-rasi, gemóre l'nach*-ban oktatni, valamint a IV. elemi, ill. II. gimnáziumra előkészíteni képes, azonnalra felveszek. Gross Samu földbírtokos, Nyirkécs, postafiók Nyirbakta.

BÉKÉSCSABAI posztóáruház utazója, ki a környékbeli megyékben nagy ismeret-séggel és vevőkörrel bír, magával vinné egy versenyképes *pesti* rőfősnagykereskedő kollekciónját, kinek szép üzleteket tudna lebonyolítani. Cim telefonon „Csekély jutalék” jeligén meg tudható.

ÁLLÁST keres azonnalra szigorúan orthodox, megbízható leány, kisgyermek mellé. Háztartást önállóan vállal. Cim: Klein Salamon kántor, Fertőszentmiklós.

KÖZÉPKORU izr. urnő, perfekt varró-nő, magányos háztartását vezetné, vidékre is menne. Weisz Eugénia, Budapest, Horn Ede u. 15. I. 9.

GAZDASÁGI gyakornok ellátás ellenében elvállal bárminő irodai munkát, vagy egyéb elfoglaltságot. Wirtschafter Géza, Bpest, VII., Dob utca 33. fsz. 3.

METSZÓ elsőrendű kabolókkal, kitünő előimádkozó, azonnalra állást keres. „Jóre somájim” jeligére, válaszbélyeggel.

KELLEMESSHANGU ELŐIMÁDKOZÓ, kisebb községben a nagyünnepekre, mint *sachrisz* és *müszaf* bál-tefile állást keres. Az illető foglalkozása *szajfer* és így egyuttal a szőferi teendőket is elvégezné. Lax Náthán, Király u. 55. II. em. 18.

ORTHODOX családnál két diák teljes ellátást, esetleg lakást olcsón kaphat. Blau, Dob utca 32. Orthodox iskolával szemben.

HITOKTATÁSRA teljes ellátással vállalkozok 1-2 fiut. Selinger Mór hitoktató, Budapest, Kertész utca 48.

SCHÜCK ORTH. FIUINTERNÁTUS. Budapest VII., Kertész utca 32. Régi elismerten bevált rendszer mellett redukált díjazás. Kivánatra prospektus.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET, Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-79

אללנעמינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII. KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: J. 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ (Külföldre 25 P.)

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Egy törvényszéki tárgyalás

Haller István a numerus clausus apja a vádlottak padjára került, igazán közönséges vádakkal terhelten. Tíz évvel ezelőt azt lehetett himni, hogy csak egyetlen szenvedélye van: a zsidógyűlölet és csak egyetlen koncepciója van: nem szabad a zsidókat tanulni engedni s akkor minden magyar probléma megoldódik. Multak az évek, az egykori propaganda-miniszter mérges frázisai elkábították a kábák fejét, szomorú pogromok is voltak, majd ő, aki semmiféle iskolát nem tudott abszolválni, kultuszminiszter

lett és törvénybe iktatta a numerus clausust. S az eredmény? A pogromhősök legnagyobb része a büntetőtörvénykönyvvel ütközött össze, mert azt hitte, hogy azt is meg lehet pogromozni büntetlenül, a numerus clausus hasonlvezői és áldozatai pedig egyaránt félholtan hevernek az élet harcának porondján. A szomorú komédia befejezése s betetőzése gyanánt a legszájasabb kurzus-nagyság szerényen és alázatossággal védekezik olyan vádak ellen, amelyekkel egyébiránt régebben csak kis ügynőkök és „luft-

mensch” fogalma alá tartozók terheltek a törvény előtt.

A zsidó erkölcstan nem ismeri a káröröm megengedését, hiszen, ami történik, az igazságos s bölcs l'ten rendelkezése szerint folyik. Nem érzünk tehát kárörömet azon, hogy a numerus clausus apja idáig jutott, már csak azért sem, mert az ő helyzete visszatükrözteti a mi sanyaru viszonyainkat is. A Haller-est azonban hirdesse nekünk azt: l'ten malmal lassan, de biztosan örölnék és azt: jogtiprás, utján nem, csak az emberi igazság alapján lehet egy országot megszilárdítani.

Szentföldi eszrogokat!

Elmondhatjuk a királyi dalokkal: „szomüni najtéro *esz hakrómim, kírmi seli laj notori* — idegen szölöskertek pásztórává tettek engem, csak a magam szölőjét nem örzém.” A Hellas szölőjét gondozza az európai zsidóság immár évszázadok óta a maga verejtékes pénzével, melyet a görög eszrogért fizet. Hogy pedig Jafet élmes fiai mennyire rászolgáltak erre a mi rágaszkodásunkra, az ókortól kezdve a mi napjainkig, azt szükségtelen magyarázni annak, ki a zsidóság vérzivataros történetét csak némileg is ismeri!

Hát a magunk kertjét „kerem Hasém *cezoajs*” miért nem gondozzuk testvéreim? Hol marad az Irás és a talmud parancsa „*ülkächtem löchem — miselchem*”, a magatokéiból vegyétek az eszrogot, abból a földből, mely a tiétek, melyet l'ten nektek adott örökségül!

Avval az érveléssel szemben, hogy „*Juft Elajkim lejefese*”, a görög szépségnek előnyt kell adni, az a válaszom, hogy a szent Tóra „*pri écz hodor*” kifejezést használ, ami nem a köznap értelemben vett „szépet”, hanem az eszményi, erkölcsi és magasatosan szépet és jót jelenti; már

pedig nem-e szebb és jobb a költőnek is az édesanyja barna kenyere, mint az idegenek fehér kalácsa?

De nem-e azt mondja az uralkodók legbősebbike is: „*seker háchén vehel hájajfi*” — hazugság a kellem, döreség a báj, csak az l'tenfélelem dicsérnivaló; az eszrog nem akkor a legszebb, mikor a frissesség hamva rajta fekszik — mondta egy nagy rabbink —, hanem amikor már sokan összefogdosták, sokan áldották az l'tent, kezükben evvel az eszroggal, hogy e szép napot elérhették.

Ne kápráztasson el tehát minket az idegen gyümölcs külső bája, hanem „*ülbachtem miselchem*” a mi ési Szentföldünkön termelt eszrogot vegyük a nagy micvó teljesítéséhez, mert evvel az eszroggal már mindazok is, kiknek a kezében megfordult, mielőtt mi a bróchet mondjuk fölötté, sok és nagy micvókat teljesítették; hiszen sok szegény testvérünk keresde a kenyerét az eszrog termelése, gondozása és exportálása körül, már pedig, aki csak egyetlen egy lelket segít a megélhetéshez, az annyit tesz, mint ha az egész világmindenséget maga tartaná fenn és „*micvó gajeresz micvó*”,

mert az eszrog nagyobb mennyiségű és intenzívebb termelése által a *jisiv creczjiszról* is hatalmas lendületet nyerme.

Herskovits Farkas (Edelény)

A szovjet országából

A közelgő nagy ünnepek alkalmából az atheista szövetség óriási propagandát fejt ki olyan irányban, hogy egy munkás se tartson munkaszünetet az ünnepeken. A legszigorubb ellenőrzést foganatosítják s az ellenszegülőket megfognák büntetni.

Ezzel kapcsolatban jön a hír, hogy a szovjet megint európai piacra akarja dobni azokat a régi Tóratekercseket s egyéb kegyzereket, amelyeket egysektől elkönfiskáltak. A multkor már szó volt ezeknek eladásáról, de akkor a felháborodott zsidó közvélemény hatása alatt az összes könyvkereskedők visszatartották az üzletet. A rabbik részéről is megjelent ilyen irányú tiltalom. A mostani kísérlet sem fog eredménnyel járn.

Elhunyt a naszodi főrabbi z. c. l.

Szatomárról írják: R. Avrohom Jehajszúa Freund naszodi főrabbi, az erdélyi orthodox rabbikar egyik nagyteknélyű, patriarchális alakja, 77 éves korában váratlanul elhunyt Szatomáron. Elete a Tórának s a miczvoknak volt szentelve. Teljes erővel küzdött a hagyomány sértettségéért. Amikor erről volt szó, az első sorban volt a küzdők, „*lajchem milchámajsz Hasém*” sorában. A főrabbi egy Szat-

már melletti fürdőhelyen üdült és öccse, Freund Chájim, az orthodox iroda alelnökének meglátogatására tért be Szatomárra. Itt érte utol a halál és hétfőn délután öt órakor temették el a város zsidóságának óriási részvéte mellett. Mintegy tizezer főnyi tömeg kísérte utolsó útjára. A temetésen a szászrégeni, enterdami, halmi és margittai főrabbi tartottak heszpedet.

הנצי"ה

A béke útja Dunaszerdahelyen

— Egység vagy szakadás? —

Dunaszerdahely, szept. 14. A Zsidó Ujság annakidején közölte, hogy a dunaszerdahelyi hitközség kormánybiztosa, Dr. Rotter Salamon egy 10 tagból álló békebizottság választását rendelte el, melynek feladata lett volna a hitközség kebelében dúló harcnak véget vetni és a békét helyreállítani. Ez a békebizottság tehetetlennek bizonyult. A kormánybiztos erre munkaprogramját megváltoztatta és kizárólag a hitközség adminisztrációs ügyeivel valamint a hitközség pénzügyi szanalásával foglalkozik. Allitól fogva vette a tavalyi adónak háromszorosára való felemelését, mert a hitközségi terhek azt feltétlenül megkivánják; leszállította az összes hitközségi tisztviselőket, alkalmazottakat és nyugdíjasok fizetését 10%-al, a saját honoráriumát (havi 3.600 kor.) is 20%-al; megejteti a hitk. és az Adasz Jiszroel közti elszámolást stb. Végül egy új rendszert vezetett be a kormánybiztos és pedig sürgős természetű adóságok fedezésére elrendelte, hogy az összes templomtulajdonosai tartoznak fizetni egy megfelelő templomfenntartási adót, mely a nagyünnep előtt lesz fizetendő olyképp, hogy a templomba csakis igazolvánnyal lehet majd

az ünnepek alatt belépni az összes mellékimaházak pedig az ünnepek tartama alatt le lesznek zárva.

A kormánybiztos nagy eredményt ért el: a hitközségi tagok rájönnek arra, hogy végre mégis nekik kell majd megfizetni a cecchet, tehát a pártok felvették újból a békefontalat, a hitközségnek arra hivatott exponensei útján. Az egyik párt részéről Neuhauser Dávid és Büschitz Lázár, a másik részről ifj. Weisz József és Büschitz József foglalnak helyet a békebizottságban, melynek élén Paskusz Lipót áll. A békétárgyalás folytatásában és az új bizottság összeállításában óriási része van Horovitz Árminnak is.

Ha a béke ezek után sem fog létrejönni, nem marad más hátra, mint a hitközséget a bécsi „Adasz Jiszroel” mintájára ketté választani, ami által a folytonos viszálykodás önmagától megszűnne. Ez az általános vélemény, mert a központi iroda sem rendelkezik más eszköz fölé.

A dunaszerdahelyi hitközség tagjainak kezeibe van lefektetve, hogy mindig maradjon kormánybiztos az élükön és hogy mikor nyerjék vissza autonómiájukat.

Paskusz Mór

H. SONNENSCHNEIN SAROLTA

németnyelvű gyermek-foglalkoztatója **Spielschule** 3-6 évesek részére.

Szigoruan vallásos nevelés. Korszerű módszer. **Kizárólag németnyelvi társalgás.** Naponta séta. Játék és szórakoztató foglalkoztatás. **Tágas napugaras, új helyiségek.** Kivánatra a távolabb lakó gyermekek kiseretéről gondoskodunk. Beiratás naponta d. e. 9—1-ig. Új cím: **Klauzál-tér 16. II. 14**

Pollák Sarolta

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápolás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hám lasztások. (Dijtalan tanácsadás) „MIRACLE” hajeltávolító szer szétküldése utasítással: Budapest, VI., Andrassy ut 38. (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15-7-98. Kérjen prospektust!

Szombattartás Palesztinában

Mivelhogy palesztinai munkáskörökben egyre gyakoribbak lesznek a nyilvános szombatmegszentségtelenítések, Háfában s Cz'fászban szervezetek alakultak olyan célból, hogy a nyilvános *chilul-saboszt* minden eszközzel megakadályozzák.

Kegyeltes ünnepség Pöstyénben

A pöstyéni orth. hitk. megboldogult főrabbiának siremlékét *szlichajsz* első napján d. u. 3 órakor avatja fel, kegyeltes ünnepség keretében. A hitk. előljáróság ezután hívja meg az avatáshoz a megdicsőült egykori tanítványait, tisztelőit és barátait.

Morvaországi hitközségek

Brünnből jelentik a Zsidó Ujságnak. Morvaországban jelenleg 50 hitközség van, de csak 16 hitközségben működik rabbi. (Orthodox szempontból, sajnos ezek a hitközségek nem jelentenek értéket.) A csehszlovák törvény szerint azonban rabbi nélküli hitközség feloszlatandó és vagyona lefoglalandó. Ennek elkerülésére a morvaországi hitközségek szövetsége, ugy akar segíteni, hogy a kisebb hitközségeket egy-egy nagyobb hitközség fiókjaként fogja működtetni. Mindenesetre szomorú jelenleg egy olyan országban, ahol egykor egy Rabbi Mordecháj Binét működött.

SZOMBATHELYEN

legjelentesebben és legokosabban étkesznek

Einhorn Simon orth. vendéglőjében

Erzsébet királyné-utca 5. sz.

Előrekeny és pontos kiszolgálás. Lakodalmak jutányosan vállal

1000 P fizetek nagyobb hitközségnek, melyik sámesz-állásba helyez. „Szerény” jeligére. Válaszbélyeg.

Mindenki küldje

4-6 éves fiu- és leánygyermekét az

Orthodox Gyermekotthonba

VII., Kertész-utca 32. sz.

A jeruzsálemi orth. főrabbiállás betöltése

Jeruzsálem, Elül 6. (Saját tudósítónktól.) Az Aguda itteni vezetősége e héten tanácskozott a megdicsőült Sonnenfeld főrabbi z. c. l. elhunytá által elárult rabbiszék betöltése ügyében. Jungreis rabbi-elnök a gyűlést a megjelentek kis száma dacára határozatképesnek jelentette ki. Előterjesztést tett, hogy a gyűlés válassza meg Duschinszky huszti főrabbit. Vita után az indítványt *egyhangulag* elfogadták. Megjegyzendő, hogy már 3 hónap előtt felajánlotta, ugy az Aguda, mint a magyar *Kajlel* az akkoriban itt időzőt huszti főrabbinak a rabbiszéket, aki annakidején még nem tudott határozott választ adni, arra vonatkozóan, hogy az esetleges megválasztását elfogadja-e.

Arra az esetre, ha a huszti főrabbi a jeruzsálemi orth. rabbiszéket betöl-

teni nem óhajtaná, az utóbbi napokban mozgalom indult meg a *nagykárolyi* főrabbi érdekében. A mozgalom főleg a *chaszidim* körében, ugymint az „*Ajhel Majse*” és egyéb imaházak sorában talált visszhangra. Teitelbaum főrabbi két hét óta Palesztinában tartózkodik és *Reh* szombatján nagyszabásu jeruzsálemi drósójával méltó feltűnést keltett, az egybegyűlt ezernyi közönség előtt. Ivet köröznék a tagok között, hogy biztosítsanak számára megfelelő fizetést. A mozgalom Eisenbach Jakab az *Ajhel Majse* imaház gabejától indult ki és lelkes hívei támogatják. A *Kölel Somré Hachomot* hivatalosan távol tartja magát ugyan a mozgalomtól, de rokonszenyvel viseltetik a tervvel szemben. Teitelbaum főrabbi a mult szombatot Czefaszban töltötte és csak a héten

tér vissza Jeruzsálembe, eddig még nem nyilatkozott ez ügyben.

Alexander Vilmos

A jeruzsálemi orth. főrabbszék betöltésének kérdése ügyben e héten bizalmas értekezlet folyt le *Pozsonyban*. A tanácskozás a pozsonyi kies hegyek egyik u. n. bimbóházában folyt le s részt vettek többek között: Schreiber Akiba főrabbi (Pozsony), Horovitz Jonathan és Blau Majse jeruzsálemi rabbi, Pappenheim Wolf (Bécs), dr. Ehrmann és dr. Breuer (Frankfurt). A tanácskozás a rabbi javaslatát vette maga a huszti főrabbi is, aki, mint hírlík, már megkapta a *rabbonis-brief*t Jeruzsálemből. Hogy elvállalja-e az állást, az még mindig nem ismeretes. Duschinszky főrabbi szerda éjszaka hazautazott, Husztra.

A Szombattartók Világszövetségétől

Berlinből jelentik: Egy a német fővárosban megtartott anketon, amelyet a Szombattartók Világszövetsége hívott egybe, megállapították, miként intézkedik a törvény egyes országokban a szombattartó növekedéssel szemben. Angliában az elemi iskolákban is felmentik az irás alól szombaton a zsidó gyermekeket. A legtöbb iskola zárva is van szombaton. A középiskolákban az itentisztelet tartamára, szombaton fölmentik a zsidó tanulókat az iskolalátogatásól is. Hollandiában minden iskolában kérhetnek fölmentést és ahol sok zsidó gyermek van, szintén szünetel a tanítás szombaton. Németországban a szombati is-

kolatlatogatás alól kérhetnek fölmentést. Ausztriában és Csehországban is tekintettel vannak a zsidó fiúkra. Magyarországon csak az irás alól kérhetnek fölmentést. (Lásd ehez nyiregényházi cikkünket, a 8. oldalon. - Szerk.) Az iskolalátogatás alól nem. Lengyelországban csak egyes kivételes esetekben adnak fölmentést az irás alól. Jugoszláviában teljes szabadságot biztosít a törvény. Törökországban semmiféle fölmentés nincs. Svájcban a különböző kantonok különböző állást foglalnak el. Franciaországban és Olaszországban csak egyes esetekben adnak fölmentést. Dániában a minisztérium a rabbi javaslatát kéri be egyes kérvényekre vonatkozólag. Norvégiában nincsenek határozott utasítások. Svédországban még nem fordult elő fölmentés.

Sirkövek

Mózes Testvérek, X., Kozma-u. 5.

legokosabban bel- és külföldi márványból saját villanyerőre berendezett telepünkön kaphatók.

Uj ir. temetővel szemben Telefon: Kőbánya 75-56

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, szédertálat, gyertya tartót, menórát, arany, ezüst és briliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznel.

Budapest, VII., Király-u. 21. Tel.: 38-1-10.

Saját üzem. Szombaton zárva Gyári árak.

Egy kis Weiningerizmus

Általános megdöbbenést keltett az egész zsidó közvéleményben az a vezércikk, amely az „Egyenlőség” szeptember 10-iki számában jelent meg és amelynek a címe „Éljen Olain”. A cikk gúnyolódik azon, hogy a kisvárdai zsidók nem oda szavaztak, ahová az Egyenlőség szerette volna és helyette Ulain és Turcsányi antiszemita képviselőket úgy élték: „Éljen Olain” és „Éljen Turcsányi”. Ezzel tulajdonképpen az orthodox zsidókat akarja kinevetni, hogy ők nem ejtik ki pontosan az „n” betűt. Ugyanezzel a móddal szoktak a zsidók ellen hadakozni az izléstelen antiszemita lapok, a néhai Herkó Páter, a dicstelenül ki-múlt „A Nép” s még élő követők. Természetes ezek után, hogy ilyen hangutánzásra nem vetemedett eddig egy zsidó lap sem, még senki ilyen izléstelen nem volt, mert ez olyan *patologikus ön-antisemitizmus*, amelyet az öngyilkosságot elkövetett *Weininger óta* nem igen tapasztalhatunk. Aki azonban jobban gondolkodik a dolgokról, belátja, hogy itt nincs *patologiadról* szó, legfeljebb egy kis szórakozottságról, amelyben az öröklött érzés ösztönszerűleg kifejezésre jutott. *Ez tulajdonképpen egy ösztönös kiáltás*. Ilyet látunk például a következőkben: a zsidó sokszor évtizedeken át él nem-zsidó polgártársával jó barátságban, örül, hogy barátja milyen liberális és ime az első esetben, amikor az illető az érdekeiben sértve érzi magát, felszisszen a szó: *zsidó*. — Ez a felkiáltás gyakran toltult ezelőtt is *helső* ajkaira, de a *külsőre* nem jutott különféle gátlások miatt s akkor jön egy erős lökés és bátor ösztönöség. A mi esetünkben is így van. A fő neológ organum már több éven a legpompásabb barátságban él az orthodox előfizetőkkel, nincs a világon oly neológ lap, amely így orthodoxoskodna; feledve volt az, hogy egykoron ebben a lapban minden számban olvasható volt az orthodoxiával kapcsolatban: pájesz, kaftán, zsargon; feledve az, hogy a most „szent pap”-nak

nevezett rebbe-alak úgy szerepelt, mint „viclipucl”, — de jött egy zökkenő és újra feltámadt a kaftános s pájeszes Viclipucl, mint a zsargonban kiejtett „Olajn”. A gondolkodó orthodox ezen nem botránkozik meg, csak konstatálja, hogy *ez az igazi őszinte megnyilatkozás*. Hogyan fogja majd magát kimagyarázni, az nem változtat a dolgon, amely ránk nézve is tanulságos, nemcsak rák „Olajn”-t „éljenző” kisvárdai zsidók!

Dr. Vázsonyi János replikája

Az *Egyenlőség* „Éljen Olain” c. vezércikkéből kifolyólag a megtámadott *Dr. Vázsonyi János* országgyűlési képviselő egy délelőtti lapban vezércikket ír az *Egyenlőség* szerkesztője ellen. A Budapesten a legszélesebb körökben feltűnést keltett cikkhez hasonló *talán még sohasem írt egy komoly zsidó ember egy felekezeti lap szerkesztője ellen*. A cikkből kiemeljük a következő részleteket:

A franciák történelme csak *Egalité* Fülöpöt ismerte. Mi szerencsésebbek vagyunk. Nekünk *Louis*unk is van. *Egalité*, magyarul: egyenlőség. Ily címen felekezeti hetilap. *Louis* a főszerkesztő. *Louis XIX.* A francia történelemben ugyanis *Louis XVIII.* volt az utolsó.

A vezércikk a kisvár 'ai választásokról szól. Kisvárdai Szabolcsmegyében van, tehát csak az illetékes szólni róla, akit Szabolcsnak hívnak. De Szabolcsban a zsidók is jól tudnak magyarul. Nem mondják *Ulaint* *Olainnak*. *Turcsányit* *Turcsányinak*. Ezt *Louis* írhatja: „Éljen Olain!” című vezércikkében, de ott nem mondják. A szabolesi zsidók jó magyarok, kik keresztény testvéreikkel évtizedekkel ezelőtt már megteremtették az egyenlőséget. Nyugodtan mondhatom ezt, mert néhai nagyatyám a Nyírségen már negyven év előtt közéleti tényező volt.

„Éljen Olain!” — kiáltották a kisvárdai zsidók a cikk szerint, az én munkám eredményeként. Ha a főszerkesztőnek rosszat kívánnék, úgy azt mondanám: *Ugy éljen Louis*. Hagyjuk a zsidókat békében, *Louis*. Hagyjuk a zsidókat, kik nekem hittestvéreim csupán, neked üzleti anyag.

A cikk satirikus élelműt *Vázsonyi Vilmos* fiához, különösen, ha az ember tudja, hogy Pesten a *Louis* szó sok mindent fejez ki. Neológ felekezeti körökben egyébiránt meg vannak győződve, hogy a cikknek eredménye — nem lesz. Ettől még lehet nemcsak felekezeti, hanem kormányfőtanácsos is.

„Éljen Olain!”

E hangzatos címmel kirohanást intéz az *Egyenlőség* a kisvárdai zsidóság ellen, másodízben, a tényeknek meg nem felelő valótlanúságot állítva. Első ízben azt állította, hogy *Fábián és Vázsonyi* a kisvárdai zsidó templomban agítáltak az ellenzéki jelölt érdekében. Erre nem tartottam magamat illetékesnek válaszolni, mert úgy gondoltam, hogy a kisvárdai zsidó hitközség kötelességének fogja tartani e hazugságot visszautasítani. A zsidó templom nem piac, hogy ott bármilyen cél érdekében agítani lehetne. A második valótlanúság már csak a templomudvarra szorítkozik, hogy az ott tartózkodó jámbor falusi zsidók *Ulaint és Turcsányit* „Éljen Olain!” és *Éljen Turcsányi!* felkiáltással üdvözölték.

E megaláztatásáról nem is beszélve, felháborodásunknak kell kifejezést adnunk, a fölött a hang fölött, ahogy az a magát a zsidóság védelmezőjének mondó lap gúnyolódik a zsidókkal. Nem csodálkozunk azon, ha az *Uj-Nemzedék*, vagy a *Magyarország* gúnyolódna a zsidó kiejtésen. Az *Egyenlőség*, melynek szerkesztője Szabolcsi, tudhatná, hogy a szabolesi zsidókat nem kell tanítani magyarul beszélni.

Stern Dániel
(Kisvárdai)

Kundmachung

Wirkungsvolle *דרשות* in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel *Barmizvo, Chasene* *יהוה* Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mäsigem Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő *aufwärts*, 50 H. Porto recommandirt im voraus erbeten. —

Pschetti werden gegen extra Vergütung angefertigt.

Mein *פריק אבות* auf *מנחת ישראל* P 1.20 **Rabbiner ISRAEL BRAUN** Budapest, Szóvetség ucca 43.

Érdeklődés alkalmával *válaszbélyeg* melléklendő. A *dróse-ért* járó tiszteletdíj előre küldendő be.

Drósek csak megrendelésre készülnek.

Beszélgetés az erdélyi orth. iroda elnökével Budapesten

A budapesti orthodox zsidóság igen kiváló vendégét üdvözölhettük a napokban *Wesel Albert* tordai főrabbi, az erdélyi orthodox országos iroda elnöke személyében. *Marienbadi* kuráját befejezve, hazafelé indultában utba ejtette Budapesten, ahol az orthodoxia előkelőségei méltó tisztelettel s nagy-rabecsüléssel fogadták.

Kerestük az alkalmat, hogy az erdélyi orthodoxia vezérfőfiánál informálódjunk arról: miképpen funkcionál ott az országos orthodox hitközségi szervezet, hisz napról-napra nyilvánvalóbbá válik, hogy az egyes hitközségek intézményeinek a *Sülchon Orich* szerinti berendezése, a rabbinak a hagyomány által megszentelt kiképzési módja, a *sechitó* vallástörvényileg kifogástalan volta, csak akkor lehetséges, ha az egyes orthodox hitközségeket az országos szervezet pántja tartja össze és a szervezet élén az orthodoxia fontosságától áthatott férfiak állnak.

Lebilincselő nyájassággal fogadott bennünket a tordai főrabbi. Pár pernyi vele folytatott beszélgetés után megérti az ember, hogy a pártoskodásoktól szétzilált erdélyi orthodoxia miért tudott legalább abban az egyben megegyezni, hogy országos elnöknek *Wesel* főrabbit választja.

Született vezér. Tiszteletet parancsoló megjelenés, disztinvált finom modor, pompás előadói képesség, az egész lényén átvonuló nyugalom, a csak az igazi nagyságot jellemző szerénység predestinálják arra, hogy az erdélyi hitközségek szervezetét irányítsa.

Az erdélyi zsidóság általános gazdasági s politikai helyzetének megbeszélése után szóba kerül az erdélyi orthodox szervezet ügye. A főrabbi ur a szervezet céljának azt tekinti, hogy az 1869-i kongresszus utáni időkben az akkori magyarországi nagy gaonok által a vallásosság érdekében szükségessé mutatkozott külön orthodox szervezkedés minél életképebb legyen a mostani Erdély területén is. A szervezeti szabályzat, az országos képviselőség, a központi választmány struktúrája, nagyjában megfelel a magyar orthodox szabályzatnak.

Amikor idáig érkezünk a következő kérdést tettük föl:

Hogy van az, mélyen tisztelt főrabbi ur, hogy olyan nagy hitközségek, amilyenek *Nagyvárad és Kolozsvár*, amely hitközségek a régi magyarországi irodának mindenkor governmentális hívei voltak, a mostani időben, úgy látszik, állandó ellenfelesei az irodának?

— Ez csak látszólag van így. Ezek a nagy hitközségek nem látják eléggé képviselve az ő nagy hitközségi taglétszámukat az országos szervezet keretében; azt hiszik, hogy a kisebbség majorizálja őket, ami úgy értendő, hogy a kisebb hitközségekben sokkal kevesebb szavazat kell egy delegátus választásához. Ha ez a kérdés valamilyen rendeződne, akkor ezek a nagy hitközségek, ahol erőteljesen lüktet az orthodox vallásosság iránti lelkesedés, erős pillérei lesznek szervezetünknek.

S mi van a szatmári hitközségi viszályokkal?

— Amint a *Zsidó Ujság* megírta, a hitközségi előljáróság engedelmességet az iroda felszólításának s remélhető, hogy az új hitk. választás meg fogja teremteni a kibékülést és a békét a pártok között.

Miben rejlik, főtisztelendő Elnök ur, az oka annak, hogy az erdélyi orthodoxia még nem találta meg a módját, hogy a közös nagy célért kellő egyöntetiséggel sikra szálljon?

— Ennek elsősorban gazdasági okai vannak. A rossz gazdasági viszonyok, illetőleg a mindennapiért vívott keserűs küzdelmek, az egyes emberekben a *k'lal* iránti *közömbösséget* idézik elő, az egyes hitközségekben pedig ez a közömbösség iránti nemtörődömség bizonyos fokú *partikularizmusban* nyilvánkozik meg.

Ezzel függ össze az a szomorú körülmény is, hogy az irodának önmagát kell fenntartani és így kénytelen volt a *gabellapótléknak* — a mai viszonyok mellett nem nagyon népszerű — intézkedéséhez folyamodni. Egyes hitközségek vezetői opponáltak kezdetben, de a metszőkhöz a rabbinikus tekintélyeink által intézett felszólításunk eredményhez vezetett, amennyiben a *metszők vonakodtak funkcionálni* olyan esetekben, amikor a gabella-pótlék nem lett leróva.

A helyzet megítélésénél nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a különös körülményt, hogy O-románia, az ugynevezett *Regát*, nem ismerte *sohasem a különálló orthodox szervezetet*,

s így törekvéseinkkel szemben Romániában még a zsidóknál is idegenkedést tapasztalunk. A kormánykörök részéről mindig a legnagyobb jóindulatot tapasztaltuk ugyan, de hogy mennyi felvilágosító munkát kell még végeznünk, mutatja az a *rendelettervezet*, amelyet a kormány a *felekezeti általános jogi helyzetéről készített*. Ez a tervezet hangsúlyozza a felekezetek egyenjogúságát az országban, de a zsidóságra szóló része azt mondja: az ország egész területén levő *nyugati* (neológ) *orthodox és spanyol* rítusú zsidó felekezet *hitközségenként szervezkedhetik, s nem tesz említést a már miniszterileg elfogadott orthodox szervezeti szabályzatról, mely körülmény azon aggodalomra ad okot, hogy a rendelettervezet a már fennálló orth. szervezetet hatályon kívül kívánja helyezni*. Itt tehát még rendkívül sok munkánk lesz, ami csak *vállvetett* munkával végezhető el.

Szóval, főtisztelendő urra is vonatkozik — mondottuk — amit a gemoro elbeszél *Hajrojajsz* 10. lapján, hogy amikor *Rabbon Gamliél* közösségi ügyek intézésére ki-nevezte *R. Elózor Chismót* és *R. Tajchonon b. Gúdajdót* s amikor ezek szerénységből vonakodtak, azt izente nekik: „*azt hiszitek, hogy uralkodást juttatok nektek, nem, hanem szolgálatot! (kimdümün átem, seszróró áni najszén löchem, ávdüss áni najszén löchem...)*”

Az elnök ur egy kicsit elmosolyog, majd komolyan mondja:

— Én nem ambicionáltam az elnöki tisztséget, egyéniséggel összeférhetetlen az intrikálás s a viszálykodás; *az egyhanguan megnyilatkozott óhajnak engedelmeskedtem, amikor az orthodoxia egyetemes érdekében vállaltam e rögzös és tuskés munkakört*. Erős a hitem, hogy az orthodoxia szent ügye győzedelmeskedni fog a mostani akadályokon is és az összes — még eddig közös nevezőt nem talált — pártok támogatni fognak engem munkámban...

Azzal a kívánsággal bucsúztunk a főrabbi úrtól, hogy optimizmusa minél előbb valósággá váljék. G.

SZOMBAT ÉS ÜNNEP. NÁPOKOKON ZÁRVA **Neuvirth Testvérek** BUDAPEST, VI., KIRÁLY-UTCA 28. SZ.

Brillians, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menorák, serleg, tórafelszerelések nagy választékban Olcsó árak, Alkalmi vételek. Saját műhely. Brillians, arany és ezüst beváltás.

PARÓKA

különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12

(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79.

Ki-szóvaj hetiszidrához

A Tóra szerint az első megérett termésből a „bikürim”-ből tégy kosárba s vidd fel azt a szentélybe. Rási szerint a zsengek kiválasztásánál így kell eljárni: az ember lemegy a kertbe, lát egy érett füget, csavarjon rá egy fűszálat és mondja rá: ez „bikürim!” Ez a Rási-magyarázat nagyon érdekes. Miért éppen a „füget” emeli ki a hétféle bikürimre kötelezett gyümölcsből? És miért jelölje meg a gyümölcsöt fűszállal és nem valami erősebb kötéssel? Nagyon tanulságosan magyarázza ezt a misna utáni Rási-kommentárt a „Moajr vosemes”:

Az ember önzésénél fogva mindig a másét kívánja és vágyakozása mindig a neki megtiltott területen kalandozik. Sokszor küzd önmagával, ha valami tilos dologt megkíván, de bizony igen sokszor megérik, hogy vágyainak ellentánni nem tudván, beleharap a tiltott gyümölcsbe. Az tehát, aki a szent Tórával akar foglalkozni s szellemét megakarja érteni, elsősorban a vágyai kielégítését kell fegyelmelni. „Kadás acmoch bemütor loch”, — a megengedett élvezeteknél is be kell tartani a

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.

Chószid történetek

Távoli város felé utazott egyszer a lublini rabbi és tanítványai elkísérték útjában. Péntek dél volt már és közel kellett, hogy legyenek a célhoz, amikor egyszerre utalagázáshoz értek.

A kocsis megkérdezte:

— Merre hajtsak?

A rabbi azonban nem tudta megmondani s ezért így rendelkezett:

— Ereszd meg a gyeplőt és bizzad a lovakra, hogy merre akarnak menni!

Igy is történt.

Nemsokára feltűntek egy kis város első háza. Csakhamar kiderült azonban, hogy nem ebbe a városba igyekeztek.

— Itt nem szabad felednetek: ki vagyok? — rendelkezett a lublini.

— De akkor hogyan jutunk majd sabosra lakáshoz, meg ételhez, uram? — kérdezték a tanítványok.

A caddik ugyanis, még mielőtt az este beállt, mindig szétosztotta a szegények között, ami pénzádományt napközben hoztak.

— Menjünk csak a templomba — felelt

mértékletességet, ott sem szabad a vágyakozásnak szabad folyást engedni és akkor aztán, ha tilos területre lépsz, már gyakorlatod lesz az önuralomról és lemondásból. Ehhez nagyban hozzájárul, az elhalálozásra való emlékezés, amidőn is az összes vágyak már megszűnnek.

Ódom, az első embernél, egyesek szerint, füge volt az a tiltott gyümölcs, melynél I'ten parancsa dacára nem tudta vágyakozását féken tartani. Az ember természetében van, hogy a gyümölcs érsését, melyet hosszú időn át nélkülözött, de különösen saját természetét, alig tudja bevégni, vágyakozva várja a megérés idejét és élvezettel szakítja le az első megérett gyümölcsöt, hogy azt magának mondhatta.

A bikürim törvénye éppen arra akar tanítani, hogy mohó vágyaink elé féket tegyen I'ten parancsa. Ezt a parancsot magyarázza Rási, amikor azt mondja: az ember „füget” lát (s gondol az első ember féktelenségének következményeire; akkor eszébe jut az emberi lét mulandósága, gondol a sirok fölött növe fűszárra), s akkor veszi a fűszálat, megkötí vele a füget és I'tennek ajánlja. Ezzel mutatja, hogy a vágy leküzdése az elmúlásra való gondolás felel I'tennel való kapcsolatban.

Igy értjük azt is, hogy a Tóra a bikürimmel kapcsolatban mondja: „veszomáchtó bechol hátaju... — örülj minden jónak, amit I'tened adott neked.” Bölcsünk felfogása szerint „minden jó” a Tórára vonatkozik (én tajv elo Tajro), mert ez juttathatja nekünk csak igazán az örömet, a lélek egyensúlyát és harmóniáját.

Günsberger Fülöp

a rabbi. Ott bizonyosan akad a háziurak között olyan, aki sabosra vendégül elfogad bennünket.

Igy lett.

A templomban a rabbi olyan sokáig imádkozott, hogy végül majdnem magára maradt.

Amikor felemelte fejét, a szoba végében már csak egy tőporódott ősz, öreg emberke időzött s megkérdezte tőle:

— Hol töltöd az estét?

— Sejtelmem sincs róla, hol? — felelt a caddik.

— Az én házamban csak egy kevés barcesz meg bor akad — kockáztatta meg némi vonakodással az öreg.

— Nem vagyok falánk — szólt a lublini — és együtt mentek el az imaházból.

Otthon *kidüs* és *majcsi* után, megkérdezte az öreg:

— Honnan való vagy?

— Lublinból jövök.

— Akkor hát láttad a híres rabbit is?

— Láttam.

Az öreg hangja megremegett.

— Beszélj nekem róla.

— Miért akarsz hallani a rabbról? —

A mádi gaon z. c. l. siremlékavatása

Hegyaljmadról jelentik nekünk: Felejthetetlen főrabbinak siremlékének avatása kedden, Elül 10-én fog végbemenni, sok volt tanítvány jelenlétében. A kegyeletes aktussal kapcsolatban a volt tanítványok értekezletet tartanak.

Igen tiszteletreméltó törekvést tapasztalunk, amely arra irányul, hogy a megdicsőült mádi gaon z. c. l. sirja fölé méltó ajhelt emeljenek. Nem tehetek róla, de eszembe jut az a *midrás* amely vonatkozik arra, hogy *Chizkijo* királyról mondatik: „nagy tiszteletet adtak neki halálában” (*Vechóvajd gódajl ószü laj bemajszaj*).

A midrás szerint ez azt jelenti, hogy besz-hamidrost emeltek hamvai fölött. Nézetem szerint a mádi cadik emléket ilyen módon kellene megörökíteni. Milyen szép volna, ha a nagy cadik tanítványainak serege egy alapot teremtené a megdicsőült nevére oly céllal, hogy abból a *Jahrzeit napján* a *szorgalmasan tanuló böckerok jutalmazásban részesüljenek*. A „Machziké Hadosz”, amelynek a Megdicsőült egyik nagy barátja volt, bizonyára vállalná a szükséges intézkedések megtételét. Klein Mór (Ujpest)

x LAKODALMAKAT izletes ételekkel legoosbbon vállal: Löwinger Adolf orth. vendéglő, Kosice. (Állomás mellett.)

kérdezte a caddik.

— Ifjúkoromban tanító voltam — beszélte az öreg — és ő a növendékeim közé tartozott. Nem sikerült felfedeznem benne rendkívüli képességeket. De később értesültem, hogy nagy ember lett belőle. Amióta ezt tudom, minden héten böjtölök egy napig, hogy így érdemesnek találtsam arra, hogy még egyszer színe elé kerüljek. De Lublinba nem utazhatom, nem futja a jóvedelmemből s gyalog nem kelhetek utra, mert gyenge vagyok már és nagyon öreg.

— Emlékszel-e valamire a lublini rabbi gyermekkoráról? — kérdezte a rabbi.

— Keresnem kellett őt napról-napra — mondotta az öreg. — A chéderből minden nap megszökött. De később magától jelentkezett. Csavargásáért bizony meg is vertem néha. És egyszer kilestem a titkát. Utána mentem. És láttam, hogy az erdőbe tér s egy hangyaboly mellé telepedve, ekként beszél a susogó lombok közt az ég felé: „*semá jiszrél*... halljad Izráel, az Örökkévaló, a mi I'tenünk, az Örökkévaló egyetlen egy!” Amióta ezt láttam, nem emeltem többé kezét rá.

A lublini ebben a percben megértette:

Miért késett le a hold a legutóbbi napfogyatkozásnál?

A *Pesti Napló* szept. 7. számában olvasható az alábbi kis karcolat:

A hold elkésett a találkáról! A csillagászok világát még mindig izgatja az utolsó napfogyatkozás kudarcra. Pontosan kiszámították, hogy mikor kell Hold ónagságának a Föld és a Nap között megjelennie, de „Luna fallax”, nevéhez híven elkésett néhány perccel a találkozásról és a csillagászok a napfogyatkozás helyett, egymás megnyult orrát nézték. Le is vonták a következtetést: az ő számításuk helyes volt, csak a Hold volt pontatlan. Ezt a tréfát már 1925-ben is megeselekedte.

Ezen látszólag jelentéktelen kis hír kapcsán, mely változó formában más lapokban is megjelent, megállapítom, hogy a *talmud bölcsői két ezer évvel megelőzték a mai csillagászokat*.

Rajshasonó traktátus 25. lapján

Rabbiinstalláció Czéhlem-ben

Czéhlem-ből (Sopronkeresztur) írják: Mult vasárnap ment végbe igen ünnepélyes keretek között az összes helyi hatóságok jelenlétében Grünwald Lévi Jiczchok főrabbi beiktatása. Képviselve voltak: Lakompak, Kabbold, Kismarton, Boldogasszony, Nagymarton, Savanyukut, Wiener-Neustadt, Baden b. W., a bécsi Schiffschul. A főrabbi tiszteletére bankett volt, amelyen felszóllaltak a kismar-

toni főrabbi, a lakompaki dájón, Müller dájón (Sopron), Kerpel (Nagymarton). A főrabbi a hirneves huszti gaon és cadik az *Arugasz Hábajszem* szerzőjének legfiatalabb fia. Nagy apjához méltóan működése célját a Tóra tanításában találja s ezért elsősorban egy nagy jesivát akar a téli szemeszterre összehozni, hisz Czéhlem a Chaszam Szajffer ideje óta, kitünően működő jesiváknak volt székhelye.

H. J.

miért hozták a lovak őt ebbe az idegen városba? Felemelkedett ültéből és így szólt:

— Nézz rám! Én vagyok az, akiről kérdeztél, hogy beszéljek. Én vagyok a lublini rabbi.

A kis öreg elájult erre a szóra s csak nagynehezen tért ismét magához:

A sabos elmúltával a caddik tanítványával egyetemben elhagyta a várost.

A kis öreg elkísérte, amíg csak el nem fáradt, azután visszafordult és csendesen hazaballagott.

Ott pedig az ágnak dült és elhunyt.

A rabbi, aki folytatta útját, ezalatt társaival együtt egy másik helységbe ért, be-tért egyik hívéhez s vacsorájához fogott.

Egyszerre azonban letette a kést s a vil-lát s körülbelül ugyanakkor, a mikor a má-sik városban az öreg tanító lelke elszállt földi porhüvelyéből, megindult hangon így szólt:

— Fiaim, visszafordulunk. El akarom temetni öreg tanítómát...

Egy apikajresz egy izben arról beszélt a Berdicevinek, hogy Izráel régi,nagy mes-terci gyakran tévedtek súlyosan. Így Rabbi

A misszionárius nem bírja kiűzni a sátánt a zsidókból

Régi s hihetetlennek látszó tréfa az, amely arról szól, hogy egy zsidó, aki vallásos életet élt, a misszió rábeszélésére s pénzbeli támogatása reményében peszách előtt hirtelen kitért és amikor megbotránkozva felelősségre vonták, azt felelte, hogy: „szükségem volt *maceszra* és azért kikeresztelkedtem egy kicsit” (*hab ech mich a bisl geschmadt*). E groteskség megismétléséről írnak a hamburgi lapok:

Egy német kikötőben, ahová sok zsidó kivándorló gyűl össze s valami okból kivándorlásuk késik, a missziós társulat igyekszik ezen lelkeket „megmenteni”. A viszonyok nem ismerése folytán azt hiszik ezek a zsidók, hogy büntetésnek teszik ki magukat, ha a missziót elhagyják és gyengeségből gyakran ki is keresztelkednek. De a keresztviz csak kívülről hat rájuk, mint azt az alábbi epizód igazolja: Nemrég egy kikeresztelkedett zsidó került a misszióba, kinek nemsokára „Jahrzeitja” volt apja után és erről most a kikeresztelkedés után sem akart lemondani. Mivel azonban *minjon* nem állt rendelkezésére, megkért tiz a misszióban tartózkodó „zsidót”, hogy segítsenek neki. Korán reggel gyűlt össze a különös *minjon* — a misszió kápolnájában. Zsidaink felrakták *talisz* és *tefilinjeiket* és a járteitos ember áhitattal elmondta a kaddist. Hirtelen kinyílik az ajtó és a misszió vezetője lép be, aki midőn a taliszba burkolt alakokat megpillantotta, így kiáltott fel: „*belöletek már lehetetlen a sátánt kikergetni...*”

**Hat. eng. villanyberendezési
és műszaki vállalat**
KATZ LIPÓT
Budapest, VII., Dob utca 24.
Telefon szám: 44—1—56.

**„FAVORIT”
fest, mos, tisztít**
Budapest, VI. Paulay Ede-u. 51
Szombaton zárva.
Értesítésre házhoz küldök.

Szenzáció a RASOFIX!

Magyarországban új, de máris közke-d,velt, Németországban nagy tért hódító-t,finoman szagositott **boroválópor**. Próbálja meg Ön is! Mert jó és olcsó! Vezérképviselő: **Löffler Miksa, Vác**. Viszontelőknek nagy árendemény. Szombattartó cég.

Izraelita katonák és az ünnepek

A Központi Iroda felterjesztése folytán a m. kir. honvédelmi miniszter 5944/932. elnöki szám alatt a köv. körrendeletet bocsátotta ki:

Az izraelita vallású legénységnek f. évi szept. 30-án 16 órától okt. 2-án 20 óráig; október 9-én 16 órától, 10-én 20 óráig; okt. 14-én 16 órától 16-án 20 óráig; okt. 21-én 6 órától 10 óráig; okt. 21-én 16 órától, 23-án 20 óráig szolgálatmentességet és a közétkezés alóli felmentést kell engedélyezni, ha ezt különös körülmények nem gátolják. Az állomásparancsnokságok intézkedjenek az iránt, hogy az izr. legénység (esetleg polgári ruhában) templomba vezettség.

Különösen felhívom a figyelmet arra, hogy október 1-én (újév) az itentisztelet már a kora reggeli órákban (6-7 óraker) veszi kezdetét és egész délelőtt tart. Az állomásparancsnokságok az érdekelt hitközségekkel állapodjanak meg a tekintetben, hogy a feltétlen szükséges szolgálati ténykedésre a legénység az itentisztelet alóli mentesítés.

A körrendelet utóbbi passzusának megértéséhez tudni kell, hogy a toborzások alkalmával önként jelentkezettek az ország egyes helyein október 1-én kezdik meg szolgálataikat, vagyis: az újoncok bevonulása bizonyos helyeken Rajshásonó első napjára lett kitűzve. Ezen intézkedés alól sajnos — bizonyos katonai technikai okok miatt — nem lehetett a zsidó vallásúak számára kivételt kieszközölni. A körrende-

let szóbanforgó passzusában ezzel kapcsolatban intézkedik, amennyiben felhívja a parancsnokságokat, hogy állapodjanak meg a hitközségekkel egy meghatározott rövid időtartamra, hogy „a feltétlen szükséges szolgálati ténykedés” vagyis a bevonulás, az itentisztelet dacára is megtörténhessék. (A körrendelet első része: a szolgálatmentesség stb., természetesen az újoncokra is vonatkozik.) Lépjének tehát az érdekelt hitközségek a helyi katonai parancsnokságokkal érintkezésbe s utóbbiak bizonyára komoly figyelemre fogják méltatni a zsidó katonák vallásgyakorlatára vonatkozó szempontokat.

Szegény nyiregyházi kislányok

— Egy nyiregyházi szülő levele —

Hihetetlen eset tartja izgalomban a nyiregyházi orthodox zsidóságot. Az eset alkalmas arra, hogy minden jobberzésű ember mély felháborodását kiváltsa s a gondolatszabadság minden barátját megbotránkozásra indítsa.

A nyiregyházi leánypolgári iskolában mult szombaton voltak a pótvizsgák. Javító vizsgát tettek többek között orthodox szülők gyermekei, akik úgy vannak nevelve, hogy a szombati írással való megszenteltelenítés a legnagyobb bűnök közé tartozik. Egész éven át nem is irnak ezek az iskolában. A pótvizsgán azonban megtörtént az a hallatlan dolog, hogy a vizsgáztató polgári iskolai tanárok egyszerűen kényszerítették a leánykákat a szombati írásra, azaz a fenyegéssel, hogy osztályt ismét, aki szombaton nem ír.

Ez az eljárás nem felel meg azoknak a nemes, liberális tradícióknak, amelyek eleddig a magyar tanügyet s irányítóit vezették. A szombati íráskényszer alól való felmentési kérelmek a felsőbb hatóságoknál mindenkor kedvező elintézésre találnak. A nyiregyházi praxis azonban szabít ezzel a hagyománnyal s a magyar karakterből folyó toleranciával.

Az eset pedagógiai szempontból is nonsens. Hogyan lehet lelkiismerettel elbírálni egy 13-14 éves kisleányt, akit előzőleg izgatottá tettek, s a legszentebb érzéseiben megsértettek, egyszerűen a hatalom jogán? Így csak fegyházban szoktak rendet tartani, de nem modern iskolában, ahol az iskolában állandóan szavalnak az egyéniség jogáról a gyermek lelkehez való hozzáférközésről, a jó érzések ápolá-

sáról, stb. stb. Egész éven át vajudnak e nagy frázisok hegyei s a végén megszületik a szombati írás kényszerének sunyin cincogó — eger. Hát helyes ez? Hát konstruktivebbek lesznek a kis vallásos zsidó leányok, ha kényszerítették őket a szombati írásra? Hát a vallás szabványainak megszegésére való kényszer nem-e a destrukció legbiztosabb módja?

Jubileumot ünnepelt a nyiregyházi zsidók egy nagy része: dr. Bernstein Béla főrabbi jubilált. A jubileumon megjelentek az összes hatóságok s az összes iskolák és serényen folyt a szép szó, a nyirégi nagy városban élő felekezettek közötti békéről s harmóniáról. És az ünnepélyen vibráltak azok a mély sóhajok s belső sirások, amelyek közepette orthodox zsidó-leányok kényszerből szombaton irtak először életükben.

A Zsidó Ujság hasábjain közlöm e sorokat. Azért, hogy utat találjanak Petri Pál ő kegyelmességéhez Tóth István és Gerlőczy Károly ömeltóságaihoz, a zsidó ügyek miniszteriumi intézőihez, akik ismételen kifejezést adtak a régi hagyományos magyar nemes toleranciának és az orthodox vallásosság megbecsülésének. Talán az Orthodox Központi Irodánk is fölterjesztést intézhetne a miniszteriumhoz, kérve annak az önmagától értetődő dolognak megállapítását, hogy a szombati írás alól való felmentés a pótvizsgákra is vonatkozik. Nincs-e elég bajunk is, minek feleslegesen izgatni az emberek nemes érzéseit?

**נאטר און דאס דאז-
שאלות, ואלמנת און זשזש
שאלות-אלמנת און זשזש
אלמנת און זשזש**

Viktória Sajtgyárnál ÖLBŐ, Vas megye

Együttal felhívjuk a n. é. közönség figyelmét arra, hogy a Viktória Sajtgyár szombattartó cég és az egyedüli sajtgyár, ahol az orth. kóser tejtermékek az összes „chümrek” betartásával a Chaszam Szajfer előírása szerint készülnek.

Lakodalmi díszebéd már P 2,50-től
Nizzel étteremben, Rombach utca 16.

Elsőrendű ruhát és kabátot

készíték hozott kelméből saát-
náz-mentesen. Kész fiuruhák és
télkabátok nagy választékban.
Szombaton zárva. Hermann Gyula
gyermekruha-szabósága
Budapest, VII., Király u. 89.

HIREK NAPTÁR

Sabosz Ki szóvjai, Elül 16.
III.-IV. Perek
Gyertyagyújtás: (Bpest) 5.40
שב ש kimenetele: „ 6.35

— RABBI KOPPEL REICH Z. C. L. FŐRABBI EMLÉKE. A budapesti orthodox Sasz Cheva a megdicsőült R. Koppel Jahrzeitján Elül 17-én vasárnap délután 5 óraker szijum hasaszt rendez. A szijum helye a Sasz Cheva temploma (Király utca 1.). Süssmann Viktor rabbi szüjge előadást tart (Miflo szomüch Pis, Nido 45.). Utána Steif Jonathan rabbi befejezi Jajmo traktátust és a Misna „Majed” rendjét. Ezt követi R. Majse Pfeffer szijumje Rajs Hásónó traktátusa fölött. A lakomát a hitközségi diszteremben (Dob utca 35.) rendezi a Sasz Cheva előjárósága.

— SZOMBATI ERÜV. Tornaljáról írják: „Jelentette annak idején a Zs. U., hogy a T. B. teljes jövedelmét a hitközségben felállítandó ériü céljára óhajta fordítani. Az anyagiak gyűjtését Friedmann Lipót T. B.-elnök — aki időközben már a balbatim sorába lépett — kezdte meg. Az ériü megalkotása immár sikeresen befejeződött. E héten ugyanis főt. Balajty E. tornaljai és Atlas S. jolsvai rabbi az ériüvöt felülvizsgálták s miután az kifogástalannak találták, a hitsorosok már a legközelebbi szombaton hasznát vehetik.”

— SZIJÜM NYIREGYHÁZÁN. Wieder főrabbi jesivája Piszóchim-ra szijumot rendezett. Főrabbi beszéde után Wieder Herczke rabbi-jesivavezető mély hadront mondott. A növendékek részéről Wieder Ernő, Ellenbogen Lipót (Munkács), Stark Hermann (Riese), Roos L. (Nyiregyháza), Goldberger L. (Oros) mondtak Tórá, majd Wieder Salamon rabbi hittanár (Pápa), Wieder S. rabbi és Klein József (Nyiregyháza) mondtak divré tajró. A sikerült ünnepélyt Lieber Zoltán és Stark Hermann rendezték.

— A GALANTAI CHABÚRASZ TALMIDIM részére Magyarországból befojt tételek: Steiner Dezső Szombathely 12. L. M. 10, Taub J. A., Keszenbaum M. Kisvárdá, Oberlaender Ujpest gyűjtése, Pollák Józua Balatonfüred 3-3, Fischer Fülöp Drégelyalánk 2,50, Breuer Mená-

chem, Müller Béla Sopron, Blau Sándor Paks, Katz Lázár Vámosmikola 2-2, Fuchs József Sopron 1 pengő. — A bratislavai helyicsoport szombat este Löwy Fülöp elnöke alatt közgyűlést tartott, melyen a galantai nagy gyülekezeten való részvétel és az egyesület intenzívebbé tétele határozatott el. Felszólalt még Kohn A. Z. és Grosz Dávid (Gyömöre).

— KÉRELEM! Tisztelettel felkérjük azon n. é. hitközségeket, amelyek a Tomché Jesivósz Sabosz bevételeit eddig még nem küldték be, sziveskedjenek azt a t. adakozók névsorával együtt mielőbb hozzánk eljuttatni, annál is inkább, mivel az összes hitközségek adományait egyszerre akarnók a Zsidó Ujságban nyugtatni. Azon n. é. hitközségeket pedig, amelyek a Tomché Jesivósz Saboszt bármely oknál fogva még nem rendezték volna, tisztelettel kérjük, sziveskedjenek ezt mielőbb megtenni. E szilyos idők közepette, egyetlen hitközség hozzájárulását sem nélkülözhetjük.

Orsz. Tomché Jesivósz Egyesület.
— A BPESTI ORTH. CHEVRA KADISA gránátutcai új temetőjének kibővítési munkálatait befejezte. A szokásos felavatási szertartás — egy minjon böjtölésével egybekapcsolva — szlichajsz első napján reggel fél 8 óraker kezdődik az új temetőben.

— AZ EGER ÉS VIDÉKE SASZ-CHEVRA vasárnap tartotta évi sasz-szijumját. Pollák Artur elnök mesterien felépített magidisz és charifisz beszédet mondott. Felszólalt többek között még Schreiber Mór rabbi. A lakoma alkalmával 60 pengő gyűlt össze a Jeszójdé Tajro iskola javára.

— A MISKOLCI TIFERESZ BACHURIM B csoportjának tisztikara: Schwarz Ferenc elnök, Szoffer Gyula gondnok, Ziszovits Nándor jegyző, Herskovits Jenő pénztáros, Gliék Miksa könyvtáros, Steinmetz Miksa ellenőr. Választmányi tagok: Schächter Andor, Ziszovits Henrik, Korn Béla, Grünfeld Béla, Grosz Miklós.

— „AJR TAJRÓ”. Schwarz Zsigmond kisvárdai jeles munkatársunk szerkesztésében megjelenő Ajr Tajró folyóirat első évfolyama az Elül havi számmal teljessé lett. Az első évfolyam 127 közleménye igen sok halachikus problémát vet fel. A folyóirat munkatársai között ott találjuk a pozsonyi, kisvárdai, szerencsi, biharkeresztési, szilágysomlyói, szoboszlói, tiszafüredi, újvárosi stb. rabbik nevét. Az évfolyam ára P 2,50. (Cím: Schwarz Zsigm. Kisvárdá.)

— ORTH. LEÁNYEGYLET MISKOLCON. Egy régen hiányzó egyesület szükségét óhajtották pótolni a miskolci vallásos zsidó hölgyek, amikor megalakították f. hó 11-én tartott alakuló gyűlésükön a „Mirjam” leányegyletet. Az új egylet főcélja: a vallásosság ápolása és a jótékonyosság gyakorlása. A tisztikar: Rosenthál Ida elnök, Neufeld Margit, Plattner Márta társelnökök, Lefkovits Erzsébet pénztáros, Wald Hajnal, Brandmann Gizi jegyzők, Róth Irén ellenőr, Rosenberg Klári könyvtáros. Kulturbizottsági elnök: Berger Ella. Kulturbizottsági tagok: Briinn Erzsébet, Ehrenfeld Margit, Hauer Aranka, Klein Rózi, Mandula Margit, Sprei Irén. Választmányi tagok: Goldstein Rózi, Hollaender Lilly, Klein Erzsébet, Lefkovits Irén, Landau Rózi, Plattner Lenke, Schwarz Tündi, Weiszmann Margit, Weingärten Fanny, Züszmann Elza.

— DR. BERNSTEIN BÉLA JUBILEUMA. A nyiregyházi statusquo hitközség gyönyörű keretben ünnepelte a héten dr. Bernstein főrabbi 40 éves működési jubileumát. Szónoklatokat tartottak: Erdőhegyi Lajos főispán, az összes keresztény egyházak képviselői, Hevesi Simon pesti fő. abbi, Stern Samu pesti hitközségi elnök, Némethi Sándor az orthodox hitközség nevében, Schwartz Ede chevra elnök Friedmann Vilmos rabbi, dr. Schlesinger debreceni statusquo főrabbi, az összes tanítványok képviselői.

x VÁSÁROLJON OSZTÁLYSORSJEGYET Weiss Béla és Tsa bankházában, ahol most számos főnyereményt húztak ki.

Cianozás -nál lakás takarítást legradikálisabban végzi **Hausen** takarítási vállalat
Budapest, VII., Dob-utca 34. szám. Telefon: 42-6-75.

Kizárólag egyedül orthodox kóser

WEISZ MÓR keksz teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42-3-65.
Kétszersült, keksz, nápolyi, fagylalt, ostya
— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt. —

— RABBIBEIKTATÁS. A pásztói orth. hitközség Müller Sámuel pozsonyszeggyőri főrabbit f. hó 18-án (vasárnap) d. u. fél 3 órakor iktatja be hivatalába.

A „Zsidó Ujság” ünnepi száma szept. 29-én gazdag tartalommal jelenik meg.

x MINDENKI PÉNZHEZ JUT. ha felesleges férfiruhát, butorait, szőnyeget függőnyeit és régiségtárgyait Rottenbergnek eladja, Paulay Ede (volt Szerecsen utca 46. Tel.: Aut. 18—5—21. Hívásra hához megyek. Ugyanott ezen tárgyak legolcsóbb árban vásárolhatók.

— VICCES DOLOG. A „Szombat”-ban olvassuk: *Sivó oszor betamüz* napján együtt utazott két neológ pap egy fürdőhelyre. Mikor elérkezett az ebédidő, az idősebb pap előveszi az elemóziás csomagot, jóízűen falatozni kezd és szívélyesen megkínálja a kollegáját. Ez azonban kijelenti, hogy böjtöl, nem eszik. „Egyél, ne bolondozz, — mondja az öreg rabbi — ugy sincs semmi értelme a böjtölésnek. Elsősorban is, az utazástól törődött ember vagy, tehát ehetsz, másodsorban beteg ember vagy, akinek fürdőre van szüksége, tehát nem is szabad böjtölnöd, harmadsorban, neológ rabbi vagy, tehát hiába böjtölsz, ugyse hiszi el neked senki. Hát akkor miért böjtölsz?” „Megmondom neked, hogy miért

— válaszolta a fiatalabb. Tudod, ahol én működöm, van egy orthodox hitközség. Böjtök az orthodoxok mindig azt szokták mondogatni, hogy úgy éljenek a neológok, ahogy az ő papjuk böjtöl. Már most, hiszik-e, vagy nem hiszik, hogy böjtölök, az engem nem érdekel. De böjtölnöm kell, mert azt csak mégsem hagyhatom, hogy hivatást megfogja az orthodoxok átka.”

x FEJ-, VÁLL- ÉS ÁGYÉKREUMÁNÁL, idegfájásoknál, szaggatásnál és zsábnál a természetes „Ferenc József” keserűvíz rendkívül hasznos háziszert, mely kora reggel egy pohárral bevéve, az emésztőcsatornát jól kitisztítja. Egyetemi klinikákon szerzett tapasztalatok tanúsítják, hogy a valódi *Ferenc József* víz gyors és biztos hatása, kitűnő gyomor- és béltisztító

Családi hírek

(Négy sorig 4 pengő, azonfelül soronként 1 P)

Dr. Klein Andor főrabbi Abony és Schosberger Böcsi (Pápa) jegyesek.

Hercz Irénkét Nyírbátorból, eljegyezte Fiülöp Armin Nyirtassról.

Geczovits Manca Budapest, L. M. Abrahamson U. S. A. f. hó 18-án Bécsben házasságot kötnek. (Minden külön értesítés helyett.)

Lichtmann Béla Bpest, eljegyezte Friedmann Renét, Friedmann Pinkász besztercei rabbiúrnok leányát.

Lipschitz Mancika S. A. Ujhely, Ehrenfeld Jenő a gyöngyösi jesiva kiváló növénydeke, Miskolc, jegyesek.

Rosenberg Gina Wien, Müller Emil Sopron jegyesek.

Schlesinger Tusikát Szarvasról eljegyezte Fischer Samu, a néhai sárvári főrabbi fia.

Porjesz Albin T. B. elnöknek (Csorna). Sobelmann Rózsikával (Mattersburg) való eljegyzéséhez a csornai T. B. szívélyesen gratulál.

Grossberg Ráchel és Klein Sándor kedden házasságot kötöttek Budapesten. Az esketési szertartást Steif Jonathán rabbi végezte Grosz I. budai főrabbi és a menyasszony nagybátyja Müller Ignác (Pozsony) közreműködésével. A lakodalmi diszvacsoza a Stern-vendéglőben folyt le, pompás kivitelben, szebbnél-szebb Tórabeszédekkel, előkelő közönség jelenlétében.

Holzer József malomtulajdonos Szombathely f. hó 4-én tartotta esküvőjét Weisz Ignác sellyei bankigazgató leányával Nellyvel Pozsonyban. A szép családi ünnepély fényét a főt. pozsonyi, vágsellyei és nagysimonyi főrabbiak beszédei emelték.

Gestetner Imre (Amrom) Győről lakhelyét Ujpestre, Király utca 47. helyezte át. Arany, ezüst és briliánsárak legjutányosabban beszerezhetők és értékesíthetők. Kívánatra választékot küld. Tel.: 94—5—60.

BUDAPESTI AUTONOM ORTHODOX IZRAELITA HITKÖZSÉG

HIRDETMÉNY

imaszékek bérbeadása tárgyában.

Az imaszékek bérbeadása f. évi szeptember hó 18-án (vasárnap) veszi kezdetét.

Kazinczy u. főtemplom és Bész-Hámidos

imaszékei naponta d. u. 5-7 óráig (péntek kivételével) a hitközség disztermében (VII., Dob u. 35. III. em.)

Orczy-házi templom

imaszékei naponta d. u. 5-7 óráig (péntek kivételével), vasárnap d. e. 8-12, d. u. 3-7 óráig a helyszínen (VII., Király u. 1. II. em.)

Csáky uccai templom

imaszékei naponta d. u. 5-7 óráig (péntek kivételével), vasárnap d. u. 4-7 óráig a helyszínen (V., Csáky u. 9.)

Tiferesz Bachurim templom

imaszékei szeptember 25-től (vasárnaptól) kezdve naponta d. u. 6-8 óráig (péntek kivételével), vasárnap d. u. 5-8 óráig a helyszínen (VI., Laudon u. 3) adatnak bérbe.

Az imaszékek tulajdonosai, illetve bérlői, imaszékek használati jogát másra át nem ruházhatják. Amennyiben az imaszék tulajdonosa vagy bérlője az imaszék igénybevitelében akadályozva lenne, az imaszék használati jogát kizárólag a hitközség útján adhatja bérbe. Ezen határozatunknak a legszigoribban érvényt fogunk szerezni.

Pótszékek (Klappsitz) felállítása és állóhelyek igénybevétele hatóságilag szigorúan tilos.

A budapesti aut. orth. izr. hitközség előljárósága.

Az Aguillár-család

Elbeszélés. 19. Irta: Dr. Lehmann, mainzi rabbi (Fordította: MÜLLER IGNAC)

— Eminenciás Uram, — felelte a megszólított asszony, — igazán . . .

— Maradjon csendesen, Asszonyom, — szakította félbe a bibornok — mellőzze a címzéseket, a falaknak is vannak füleik, semmiféle emberfiának nem szabad tudni arról, hogy én idejöttem. És most mutassa meg nekem a kis Inest, az én fivérem, *Don Pasquala* dedunokáját.

Donna Annunciata intett a nagybátyjának, hogy kövesse őt és azután megmutatta a szomszéd szobában a bájos gyermeket, aki ágyacskájában nyugodtan szendergett. A főpap megcsókolta és megáldotta, majd ezt mondta:

— Ha majd az inkuizíció be lesz szüntetve, akkor majd meglátogatlak benneteket Valenciában és ismét imádkozni fogok a földalatti zsinagógában, mert bizony még igen sok időnek kell eltelnie, amíg Spanyolországban nyilvánosan lehet zsidó í'tentiszteletet tartani. De mihelyt lehet, hamarosan jövök hozzátok, akkor majd megismerem a fiatalokat, Diegot is.

Végetes katasztrófa.

A bibornok még soká elbeszélgetett a két asszonnyal; késő este volt, amikor Raphaelo visszakísérte a palotájába. Amikor a főpap szobájába belépett, érezni lehetett, hogy a viaszgyertyák igen homályos világosságot terjesztenek és rossz szagot árasztanak.

— Milyen rosszul égnek ezek a gyertyák, mondta a főinkuizítor; kérek szépen, Raphaelo, mondd meg holnap az udvarnagyonnak, hogy egy más gyertyaszállító után nézzen. És most, I'ten veled, küldd be a kamaráomat, és holnap majd együtt átmézzük a Don Manuel pörére vonatkozó és hozzám beküldött aktákat.

. . . Másnap reggel Don Alphonso Fernandez biboros és érsek, főinkuizítort halva találták ágyában! A Fray Baltazar által felbérelt züllött gyógyszerészesség oly mérget tartalmazó gyertyát csempészett be, hogy a dominikánusok utjából elhárult a rettegett akadály: az új főinkuizítor.

Mint derült égből a villámcsapás, úgy érintette a hirtelen halál azokat, akik Spanyolország jobb jövőjét remélték attól, ha az inkuizíciós borzalmak meg fognak szünni Nagy pompával temették el az elhunyt főinkuizítort és utódjává megválasztották Segovia püspökét, *Don Balthazar de Mendosa-Sandoralt*. Az új főinkuizítor az inkuizíciónak buzgó hive, tisztelője és csodálója volt. Annyira át volt hatva az ő tisztségének fontosságától, annyira hitte, hogy felette áll a többi embereknek, hogy még a király gyóntató atyját, Alvida püspökét, Froilan Diaz, a szent törvényeszk sorompói elé szólította és azt akarta kiereszokolni, hogy elítéljék. A püspök Rómába menekült és ott kért oltalmat a pápánál.

Az új főinkuizítornak természetesen első dolga az volt, hogy az inkuizíció felosztásáról tárgyaló és az elhunyt főinkuizítor által életbeléptetett bizottságot feloszlassa és a felelősségre vont inkuizítorokat a börtönből kibocsátassa és állásukba visszahelyeztesse. Így tehát minden a régi maradt, az inkuizíció még meggyarapodott erőben, befolyásban és merészségében és még 100 esztendőn keresztül élőködött Spanyolország testén és vampirként szívta a véré. Sőt, az a kard, amelyet az új inkuizítor, a segoviai püspök élesztett, őt magát találta, mert, amikor II. Károly meghalt és a francia párt győzött a spanyol udvarban, Froilan Diaz visszatért Spanyolországba s mivel a főinkuizítor, Don Balthazar de Mentosa az osztrák párthoz

tartozott, könnyű volt őt letétetni főinkuizítori tisztségéről, az új inkuizítor az inkuizíció elé idézte elődjét, aki csak gyors menekülés által kerülhette el a halált.

Hogy ez lesz pályafutásának a vége, ezt a segoviai püspök akkoriban még nem sejtette és így a legkegyetlenebbül járt el a szerencsétlen áldozatokkal szemben. Minden elhatározása szivtelen és elbizakodott volt. A legelső ténykedései közé tartozott, hogy a Don Manuelre vonatkozó iratokat, amelyeket a hivatalban talált, visszaküldte Valenciába és az ottani inkuizítorokat megdorgálta, hogy még eddig nem alkalmazták a fogollyal szemben a torturát.

Fél év óta ült immár Don Manuel fogságban. A börtön borzalmi, rettenetességei és aggodalmi, a remény és a félelem közötti ingadozások, a szabad levegő hiánya — mindezek a délceg Don Manuelből egy hajlott, öreg embert csináltak; arca becses és az egykor oly szép férfi roncs lett. És most ismét az inkuizítorok elé vezették.

— Don Manuel y Aguillar, — szólította meg az inkuizítor, — most még egyszer felszólítom, hogy valljon be mindent, nyilant és őszintén.

— Miért hagyjak engem, kérde Don Manuel, oly soká a börtönben sanyolódni, miért nem intézik el pörömet?

Az inkuizítor nem válaszolt egyenesen a kérdésre, csak azt mondta:

— Nagybátyja, akiben annyira bizott, már halott . . .

Don Manuel megijedt, de mindjárt magához tért. — Nem biztam én sohasem emberben, szólt, csak az Urban, a Mindenhatóban volt az én bizalmam.

— Tehát nem akar vallani . . .

— Nincs mit bevallanom!

Az inkuizítor egy intésére erre megjelentek a hóhérségdek a kinzóeszközökkel, őket az orvos követte a kinek tiszte volt, megítélni, mennyi kinzást viselhet el a szerencsétlen áldozat, hogy meg ne haljon.

A hóhérségdek megragadták Don Manuel, lehúzták a ruhát s rátették egy deresre; az egyik a lábát szorította, a másik a fejét nyomta és a harmadik egy nagy ostorral ütögette teljes erővel a meztelen testet. A szerencsétlen rettenetes kinokat állt ki, de nem szólt semmit.

— Fog vallani?, kérde az inkuizítor.

Manuel hallgatott. Erre a hüvelykzoritás következett. A hóhérségdek megfogták a vádlatot és ráültették egy székre és hozták a hüvelykzoritókat. Mindkét kéz hüvelykét betették a csavarmenetebe s kezdték úgy szorítani, hogy a vállak ropogtak. A rettenetes fájdalom eltorzította az arcvonásait, de egy szó sem hagyta el ajkát.

— Akar-e vallani? — kérde az inkuizítor.

Don Manuel hallgatott.

Erre az inkuizítor intésére hozták a „spanyol csizmákat” és ráakarták húzni a szerencsétlenre.

— *Allj!* — hangzott hirtelen Don Manuel ajkáról, inkább öljetek meg. Most okot is adok nektek, hogy megöljete. Tudjátok meg: *zsidó vagyok!* A ti vallástokat, amely megengedi, hogy ártatlan embereket ilyen módon megkinozzanak, gyűlölöm és megvetem. Égessetek el! Szívesen meghalok s halálommal megfogom szentelni az Egyetlen nevét, aki ellen vétkeztem.

Dermedten hallgatták ezt a vallomást a hóhérok és az inkuizítorok, valamint az orvos. Az inkuizítor szólt — Szóval, bevallja, hogy vétkezett és vezekelni akar?

— Félreértett engem kegyelmed, egy gyalázatos valósággyűlölet kegyetlen eszköze. Igenis, én vétkeztem az Egyetlen ellen, mert csak titokban szolgáltam neki s nyilvánosan megtagadtam; vétkeztem, mert ezt a gyalázatos országot rég nem hagytam itt, hogy menedéket keressek . . . Vétkeimért vezekelni akarok, égessetek el s haldokolva is megszentelem az Egyetlen I'ten szent Nevét. (Folyt.)